

„Wszystko od słów zależy”

Stylizacja językowa a przekład:
francuskie i hiszpańskie tłumaczenie
Traktatu o łuskaniu fasoli
Wiesława Myśliwskiego

Hanna Połomska

„Wszystko od słów zależy”

Stylizacja językowa a przekład:
francuskie i hiszpańskie tłumaczenie
Traktatu o łuskaniu fasoli
Wiesława Myśliwskiego

Recenzenci
dr hab. Ewa Stala, prof. UJ
dr hab. Janusz Bień, prof. KUL

Redaktor Wydawnictwa
Jolanta Stecewicz

Projekt okładki i stron tytułowych
Jan Rutka

Ilustracja na okładce
Fragment dzieła Georges'a de La Toura, *Pokutująca Maria Magdalena*,
1625–1650, olej na płótnie, Metropolitan Museum of Art, Nowy Jork,
Wikimedia Commons (prawo wolnego dostępu)

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego
oraz Prodziekana ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Gdańskiego w ramach konkursu na wyróżniające się prace doktorskie

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-557-2

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Moim Bliskim

Spis treści

Wstęp	11
-----------------	----

Część I

Wokół zagadnień teoretycznych: definicja kluczowych pojęć, analizowany materiał, stan badań translatorycznych

1. „Kameleonowość” stylu, czyli styl w różnych ujęciach	17
1.1. Stylistyka starożytna	18
1.2. Od średniowiecza do klasycyzmu	21
1.3. Stylistyka doby romantyzmu i pozytywizmu	23
1.4. Stylistyka XX wieku	27
1.4.1. Genewska szkoła strukturalistyczna i szkoła stylistyki francuskiej	27
1.4.2. Niemiecka szkoła neoidealistyczna	34
1.4.3. Hiszpańska szkoła stylistyki	37
1.4.4. Rosyjska szkoła formalna	51
1.4.5. Praskie Koło Lingwistyczne – funkcjonalne ujęcie stylu	65
1.4.6. Amerykańska szkoła strukturalistyczna	67
1.4.7. Hiszpańska szkoła stylistyki strukturalnej	69
1.4.8. Gramatyka generatywna w służbie stylu	69
1.4.9. Tekstologiczne ujęcie stylu	70
1.4.10. Pragmatyczne ujęcie stylu	73
1.4.11. Semiotyczno-kulturowe ujęcie stylu	79
1.4.12. Styl w ujęciu statystycznym	83
2. Stylizacja językowa – definicje, kryteria klasyfikacji i funkcje	93
2.1. Współczesne definicje słownikowe terminu „stylizacja” oraz jego miejsce w stylistyce polskiej i zagranicznej	93
2.2. Stylizacja dawniej i dziś – rys historyczny semantyki terminu. Stylizacja językowa w ujęciu literaturoznawców	96
2.3. Stylizacja językowa jako zagadnienie językoznawcze	102
2.3.1. Przegląd stanowisk	102
2.3.2. Koncepcja Stanisława Dubisza	104

3. „Duch mowy żywej” w prozie Wiesława Myśliwskiego	113
3.1. Narracja	113
3.2. Oralność	115
3.2.1. Moc słowa	118
3.2.2. Język	119
3.3. Piśmienność	120
4. <i>Traktat o łuskaniu fasoli</i>	123
4.1. Niejednoznaczna zapowiedź formy	123
4.2. Traktatowość	123
4.3. Ślad wiejskich posiadów	127
4.4. Stylizacja na język mówiony	129
4.5. Recepcja <i>Traktatu o łuskaniu fasoli</i> Wiesława Myśliwskiego we Francji i w Hiszpanii	131
4.5.1. Recepcja we Francji	131
4.5.2. Recepcja w Hiszpanii	136
5. Stylizacja językowa a przekład	141

Część II

*Traktat o łuskaniu fasoli, El arte de desgranar alubias, L'art d'écossier les haricots –
stylizacja na język mówiony w przekładzie.*

Analiza wykładników stylizacji językowej i ich przekładu

Uwagi wstępne	177
1. Wykładniki fleksyjne i związane z nimi wykładniki składniowe	181
1.1. Zmiany deklinacyjne	182
1.2. Rozchwanie kategorii rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego rzeczowników oraz żywotności i nieżywotności	186
1.3. Ruchome końcówki czasu przeszłego	188
1.4. Elipsa tematu fleksyjnego słowa posiłkowego <i>być</i> w czasie teraźniejszym	190
1.5. <i>Pluralis maiestaticus</i>	192
2. Wykładniki składniowe	195
2.1. Wypowiedzenia eliptyczne	195
2.2. Powtórzenia	211
2.3. Przystawny szyk zdania	236
2.4. Zmiana łączliwości gramatyczno-leksykalnej	246
2.4.1. Zmiana łączliwości gramatycznej	246
2.4.2. Zmiana łączliwości leksykalnej	250
2.5. Mowa pozornie zależna i „błędy” opowieści w czasie przeszłym	252
2.5.1. Mowa pozornie zależna	252
2.5.2. „Błędy” opowiadania w czasie przeszłym	261
2.6. Wypowiedzenia pojedyncze	263
3. Wykładniki słowotwórcze	267
3.1. Deminutywy i augmentatywy	267
3.1.1. Deminutywy	267

3.1.2. Augmentatywy	277
3.2. Neologizmy	280
3.2.1. Formacje prefiksalne utworzone za pomocą przedrostka <i>nie-</i> (<i>niedo-</i>) i inne	281
3.2.2. Formacje prefiksalne utworzone za pomocą przedrostka <i>na-</i>	284
3.3. Rzeczowniki utworzone za pomocą formantów sufiksalnych <i>-anie</i> , <i>-enie</i> oraz <i>-yna</i>	286
3.4. Antroponimy, zoonimy, toponimy, chrematonim(y)	289
4. Wykładniki leksykalne	297
4.1. Słownictwo stosowane współcześnie w języku mówionym (potoczmy)	297
4.2. Słownictwo dawne i obecnie rzadziej używane	307
4.2.1. Słownictwo dawne	307
4.2.2. Słownictwo obecnie rzadziej używane	314
5. Wykładniki frazeologiczne	319
5.1. Istniejące związki frazeologiczne	320
5.1.1. Związki frazeologiczne oparte na metaforze	321
5.1.2. Związki frazeologiczne oparte na warstwie brzmieniowej języka	334
5.2. Neologizmy frazeologiczne	338
Wnioski	355
1. Różnorodność wykładników stylizacji językowej oraz ich funkcja w tekście źródłowym	355
2. Trudności w przekładzie wykładników stylizacji na język mówiony oraz dominujące techniki przekładowe	359
3. Różnice w przekładach hiszpańskim i francuskim	369
4. Co ratuje przekład(y) <i>Traktatu o łuskaniu fasoli</i> ?	371
Bibliografia	375
Summary	397